

Sinan Heykeli Nereye Bakıyor

– Mustafa IŞIK · 09 Nisan 2011

Mimar Sinan, büyük bir mimar olduğu için; sahiplenme konusunda bırakın Türkiye dışını- Türkiye’de Kayseri önde gitmektedir. İl içinde ise Ağırnas ve adıyla anılan kasaba arasında sahiplenme mücadelesi verilmiştir. Son yıllarda, ölüm tarihi olarak bilinen 9 Nisan’da, Vilayet ve Ağırnas Belediyesi eşliğinde, Ağırnas’ta anma törenleri düzenlenmektedir. Anma törenlerinin hafta içinde yapılması, halkın katılma oranını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sene, Cumhurbaşkanının katılması katılımı çok farklı boyuta taşımıştır.

Koca Sinan’ın ölüm yıldönümü vesilesiyle Kayseri’de anılması yeni bir şey değildir. 1940’lı yıllarda “Kayseri Takvimi”ni yazan Şefik Türker, “Kayseri’de de, 9 Nisan’da Mimar Sinan’ı anma günü yapılır. O gün kendi eseri olan (Kurşunlu Cami) önünde büyük bir kalabalıkla tören düzenlenir” demektedir.

Kubbesi kurşunla kaplanan ilk cami olduğu için “Kurşunlu Cami” diye bilinen bu eser, Mimar Sinan projesidir. Hicrî 984/ miladî 1576–77 tarihinde, Şam Valiliği yapmış Hacı Ahmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mimar Sinan’ın (ö.1588) Kayseri’de yaşayan tek eseridir. “Kayseri’de, Mimarî Eserlerde Geçen Âyet ve Hadisler” (2003) adlı eserimizde, mihraptan kubbeye, minberden kapıya, Kayseri kitabelerini yayınlayıp yorumladık. Bu âyet Kayseri’de, bildiğimiz eserler arasında, ilk mihrap ayetidir. Ana kubbede, Halîm (ö:1964) imzalı, 1941 yılındaki tamirde yazılmış, celî sülûs bir yazı vardır. Burada Cuma ayetinin (Cum’a, 62/9) yazılması, diğer büyük Selçuklu camileri gibi, cuma kılınan büyük camilerden biri olmasıyla ilgilidir.

Kapı kitabesi de Kayseri’de, mimari eser kitabelerinde, “Türkçe kitabe” olması açısından bir ilktir. Türkçe’nin Resmi dil olarak kabul edilmişinin 729. yıldönümü vesilesiyle (2005) yayınladığımız bu makalemizi “38 Kayseri Yazıları” (2007) adlı kitabımızda tekrar değerlendirdik. Kayseri’de “Türkçe’nin Resmi Dil Olarak Kabul Ediliş Yıldönümü” kutlanmamaktadır ama kutlanacaksa mekânı, bu Cami’nin önü olmalıdır.

1576 yılında yaptırılan Camiin kitabesi daha önce Ahmed Nazîf Efendi (ö.1914) tarafından doğru olarak okunmuştur. Ancak bazı araştırmacılar (!) hâlâ yanlış okumakta ve -Amerika’yı yeniden keşfedercesine- düzeltme yazıları yayınlamakta, tanıtım levhasındaki okuyuş yanlışlığı ise sürmektedir.

Hele hele Büyükşehir Belediyesi Ansiklopedisi’nde. Adam büyük olunca hatası da normal olarak büyük olmaktadır. Sağır kafı lam sanan adam, (onun anlamına gelen) "ânın" kelimesini "anıl" okuyup-yazmaya devam etmektedir. Adam okumayı bilmezse, okuyana teslim olmalıdır. Ahmed Nazîf Efendi’nin okuyuşu şöyledir:

“Şehr-i Zilhicce’de urmuşsın ânın bünyadın

Dilerim haşre değin sahibine ola dua

Oldu ma’mur vilayet didim ana tarih

Yapalı Kayseri’de Camiin Ahmed Paşa”

Kitabeyi şöyle açıklayabiliriz:

Zilhicce ayında bu binayı yaptırmışsın / Yapılan bu işin, yaptırmanın öldükten sonra dirilişine kadar dua yerine geçmesini dilerim/ Vilayet mamur oldu, ben de yapılış tarihini /“Yapalı Kayseri’de Camiin Ahmed Paşa”/ cümlesinin sayısal değeriyle (1576) belirttim.

Mimar Sinan’ı Anma törenleri buradan başlamalı veya anmanın bir parçası bu mekânda yapılmalıdır. Çünkü Ziya Paşa’nın dediği gibi “Âyinesi iştir kişinin; lafa bakılmaz /Şahsın görünür, rütbe-i aklı eserinde” Kişiyi ayna gibi, objektif olarak gösteren, yaptığı eseridir. Nitekim bu Cami, Kayseri’de Mimar Sinan’ın mimarisini çizdiği tek eserdir. Adıyla anılan Park’tan şehrin kiblesine bakan Sinan heykelinin, mimarı olduğu Cami’ye, onun üzerinden de “dağ gibi kubbeler kurma ilhamını aldığı Erciyes’e” baktığı söylenebilir.

Mimar Sinan’ı anma Türkiye çapında önemli bir harekettir. Kurşunlu Camiinin Kayseri’deki anma törenlerin bir parçası olması, Kayseri açısından çok önemlidir. Atalarımızın başlattığı bu gelenek nasıl terkedilmiştir? Şimdilik bilmiyoruz ama önemli olan zararın en yakın noktasından dönülmesidir. Mimar Sinan projesi olan bu esere dikkat çekmek, başka nasıl olur? Kocasinan İlçesinde, Mimar Sinan Camiinin yanında yer alan ve Sinan’ın bu Cami’ye bakan heykeli de, Mimar Sinan Park’ı da bu iş için uygun bir alandır.

İlgililerin ilgisine ve bilgisine sunulur.